

Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta
katedra pedagogiky

Zkušební otázky pro státní rigorózní zkoušku z tematického okruhu
Pedagogika a filozofie výchovy
(v rámci studijních programů Učitelství pro 2. stupeň ZŠ a SŠ)

1. Didaktická transformace obsahu vzdělávání: mezi kurikulem, hodnotami a filozofií výběru učiva. *Vztah mezi cíli, obsahem a metodami výuky; axiologické a filozofické aspekty výběru učiva.*
2. Modely výuky a jejich epistemologické a pedagogicko-psychologické souvislosti. *Porovnání transmisivních a konstruktivistických modelů výuky, jejich teoretické základy a praktické důsledky.*
3. Výchovně-vzdělávací cíle jako výraz hodnotového rámce školy a společnosti. *Analýza cílů výuky z hlediska hodnot, společnosti a historického vývoje.*
4. Formativní hodnocení, zpětná vazba a spravedlnost ve vzdělávání. *Etické a pedagogické aspekty hodnocení, význam formativního přístupu.*
5. Kurikulum jako kulturní, ideologický a filozofický konstrukt. *Kurikulum jako nástroj výběru hodnot a obsahu; skryté kurikulum.*
6. Autorita učitele a legitimita pedagogického působení. *Typy autority, budování důvěry, pojetí autority prizmatem filozofie a dalších vědních disciplín.*
7. Pedagogická komunikace a bezpečné prostředí: dialog, respekt a důvěra. *Komunikační strategie, pravidla dialogu, etika slova a vztahů.*
8. Motivace, pozornost a paměť: kognitivní a etické aspekty výuky. *Pedagogicko-psychologické základy efektivní výuky, motivace a práce s pozorností.*
9. Prevence rizikového chování a výchova k odpovědnosti. *Etické a pedagogické aspekty prevence, pravidla a hranice.*
10. Třídní učitel a systém podpory žáků: etika vztahů a důvěry. *Role třídního učitele, spolupráce s rodinou a poradenským systémem, etická dilemata v práci třídního učitele.*
11. Inkluze a diverzita: rovnost, spravedlnost a individualizace ve výuce. *Přístupy k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, etika rovnosti a spravedlnosti. Socioekonomické důsledky nerovností ve vzdělávání.*
12. Profesní a etická dimenze učitelství, profesní sebepojetí učitele a jeho rozvoj. *Etika učitelské profese, profesní identita, morální dilemata.*
13. Pedagogizace prostředí a formování hodnotového rámce žáků. *Vliv prostředí na výchovu, intencionální a funkcionální výchova.*
14. Školní poradenské pracoviště a mezioborová spolupráce jako nástroj podpory žáka. *Role ŠPP, spolupráce s rodinou, etika sdílení informací.*
15. Edukace v postmoderní společnosti: výzvy, dilemata a nové role učitele. *Fragmentace hodnot, pluralita pravd, globální rozvojové vzdělávání, filozofické otázky výchovy.*

Doporučená literatura

Fletcher-Wood, H. (2021). *Responzivní výuka: kognitivní vědy a formativní hodnocení v praxi*. Praha: Edukační laboratoř.

Ginnis, P. (2017). *Efektivní výukové nástroje pro učitele: strategie pro zvýšení úspěšnosti každého žáka*. Praha: Edukační laboratoř.

Hattie, J. (2022). *Prokazatelné učení. Metodická příručka pro učitele: maximalizace vlivu na proces učení*. Praha: Edukační laboratoř.

MŠMT (2022). *RVP – Rámcové vzdělávací programy*. Edu.cz. <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/>

Petty, G. (2013). *Moderní vyučování* (6., rozš. a přeprac. vyd.). Praha: Portál.

Starý, K., & Laufková, V. (2016). *Formativní hodnocení ve výuce*. Portál.

Vališová, A., & Kovaříková, M. (2021). *Obecná didaktika a její širší pedagogické souvislosti v úkolech a cvičeních*. Praha: Grada.

Šarníková, G. (2022). *Dějiny filozofie výchovy*. Praha: Grada.

Zormanová, L. (2014). *Obecná didaktika: pro studium a praxi*. Praha: Grada.